

Sygn. akt I CZ 109/12

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa
przeciwko J. C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 maja 2013 r.,
zażalenia pozwanego na postanowienie zawarte w punkcie 2. wyroku Sądu
Apelacyjnego z dnia 10 stycznia 2012 r.,

w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 10 stycznia 2012 r. oddalił apelację pozwanych J. C. i W. B. oraz zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 5400 zł. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia o kosztach Sąd wskazał, że obciąża pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego zgodnie z wynikiem rozstrzygnięcia sporu, tj. na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Pozwany J. C. wniósł zażalenie na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy wystąpiły okoliczności przemawiające za zastosowaniem wyjątku od zasady wskazanej wyżej. W uzasadnieniu zażalenia podniesione zostały argumenty dotyczące złej sytuacji majątkowej i materialnej pozwanego, ponadto zwolnienia Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.

Sąd Najwyższy zważył:

Zażalenie jako niezasadne nie mogło odnieść zamierzonego skutku.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że merytoryczne rozpoznanie złożonego w sprawie zażalenia następuje w oparciu o art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w brzemieniu obowiązującym sprzed nowelizacji wchodzącej w życie z dniem 3 maja 2012 r., mającym nadal zastosowanie w sprawie zgodnie z art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381).

Zasada słuszności ujęta w treści art. 102 k.p.c. stanowi wyłom od ogólnej reguły obciążenia strony przegrywającej kosztami procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), dlatego ustawodawca obwarował możliwość zastosowania tego wyjątku „wystąpieniem szczególnie uzasadnionych wypadków”, a przepis z uwagi na swój szczególny charakter nie może być wykładany rozszerzająco (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CZ 52/11, niepubl.). Ze względu na

brak ustawowej definicji, wykładnia wskazanego przepisu była przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Zgodnie przyjmuje się między innymi, że stan majątkowy strony nie stanowi decydującej przesłanki zwolnienia jej od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., I CZ 34/12, niepubl.), a sam fakt zwolnienia strony od kosztów sądowych nie może prowadzić do automatycznego uznania, iż zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., I CZ 34/12, niepubl., por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 88/09, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, niepubl.). Dodatkowo zauważyć należy, że pozwany mimo deklarowanej złej sytuacji majątkowej i materialnej miał środki finansowe niezbędne do pokrycia kosztów pomocy prawnej z wyboru świadczonej w postępowaniu zażaleniowym przez radcę prawnego A. C.

Zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. zależy od swobodnej decyzji sądu *meriti* i związane jest z dyskrejonalną władzą sędziowską (uznaniem sędziowskim). Judykatura jednoznacznie wypowiada się o wąskiej i wyjątkowej możliwości korygowania rozstrzygnięcia o zastosowaniu, bądź braku zastosowania art. 102 k.p.c. w ramach kontroli rozstrzygnięcia sądu niższej instancji sądu powszechnego. Podkreśla się, że tego typu rozstrzygnięcie może być podważone przez sąd odwoławczy tylko wówczas, gdy jest rażąco niesprawiedliwe, a reguły sprawiedliwościowe oczywiście naruszone (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., I CZ 66/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CZ 26/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, niepubl.).

Nie jest trafny argument odnoszący się do faktu, że powód Skarb Państwa z mocy ustawy był zwolniony „z kosztów sądowych” (art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Zwolnienie Skarbu Państwa jest jedynie częściowe i dotyczy tylko opłat sądowych. Przesłanką tej regulacji jest okoliczność, że beneficjent opłaty nie może jednocześnie wystąpić w roli zobowiązanego. Skarb Państwa nie jest natomiast zwolniony od ponoszenia

wydatków, gdy inicjuje je własnym działaniem, występując w sprawie sądowej w charakterze strony.

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, ustanowioną w przepisie art. 98 k.p.c. strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu (por. m. in. uchwała składu siedmiu sędziów SN - zasada prawna z dnia 23 czerwca 1951 r., C 67/51, OSN(C) 1951, nr 3 poz. 63). Sąd Apelacyjny należycie uzasadnił zastosowanie reguły dotyczącej obciążenia kosztami postępowania strony przegrywającej i brak podstaw dla przyjęcia, że w sprawie zachodzą podstawy dla poczynienia wyjątku.

Mając o powyższe na uwadze, na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.